



V O R A

M A R

c a d e - peguera  
deseembre 1 9 7 8

# primera pàgina

## la part forana de l'illa i el tren

En deu anys, la quantitat de quilòmetres de via de tren s'ha vist reduïda en un cinquanta per cent. Aquesta xifra posa en evidència que també aquests darrers anys la política seguida respecte del transport col·lectiu a l'illa no solament ha estat d'una miopia imperdonable, si no d'una deixadesa evident i lamentable que, en tot cas, ens resulta a molts escandalosa. I això per no usar uns termes no tan suaus però pot ser més apropiats.

Per contra, al mateix temps s'ha potenciat la carretera i l'autopista, i s'han potenciat, en proporció inversa a la disminució dels serveis de tren, unes línies de transport per carretera que no sempre --i aquí hi cabria una anàlisi en profunditat per a la qual hi ha dades-- ha respost a interessos legítims, sinó que més aviat ha col·locat els purament privats part damunt els públics.

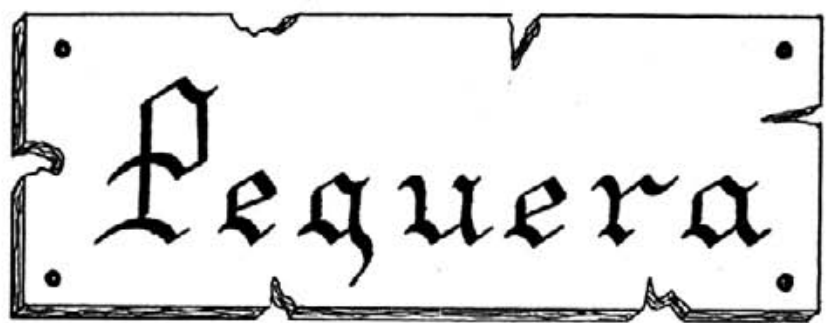
Ara bé, no tractam d'establir la prioritat d'un servei, el tren, damunt un altre, la carretera, ni de posar en discussió la necessària potenciació de la xarxa de carreteres de l'illa, sinó que hem d'indicar que una cosa no ha d'implicar la desaparició de l'altra, perquè se tracta de dos procediments --carretera i tren-- que se complementen i tots ens veuríem beneficiats de la seva conjunció.

Però encara hi ha més a dir: vivim uns moments, passam per una època, en què se posa en evidència de cada dia més la necessitat de potenciar els transports col·lectius sobre els transports individuals. L'encariment de l'energia, la congestió del trànsit, etc., imposaran en endavant noves formes de resoldre el sistema de transport i, com ja passa als països més avançats, la solució del tren s'imposa de cada dia més en el transport ràpid de viatgers. Just el contrari de la tònica que aquí s'ha donat per bona durant els darrers anys.

Fa temps que molts de nosaltres hem aixecat la veu contra allò que hem considerat no una mostra de progrés sinó una autèntica regressió. I han estat moltes les veus que s'han aixecat també a la part forana cada vegada que se suprimia un tros de via o un servei de tren. Però se tractava de lluites contra un estat centralista, els plantejaments i interessos del qual passaven per uns meridians molt distints dels nostres, i contra això poc hi podíem fer.

Entram, però, dins la recta d'un camí que ens tornarà l'autogovern, i serem els homes de Mallorca qui podrem decidir sobre els nostres propis problemes. Per això, davant un Consell General que ja ha donat mostres d'interès per aquest tema, volem fer ara arribar la veu i l'opinió de la part forana. I volem manifestar que el tren, un mitjà de transport que Mallorca va aconseguir a darreries del segle, pot i ha d'esser també un mitjà de transport per al futur. Que la renovació i ampliació del tren no solament és convenient, sinó també necessària, i que la seva potenciació ens haurà de proporcionar altra vegada un sistema de transport més econòmic, més net i més còmode. En definitiva, una cosa més racional per una illa que un dia va esser la de la calma i que pateix un procés greu de deterioració en la qualitat de vida i en el medi ambient.

(Editorial conjunt de la Premsa Forana)



ayer  
y  
hoy

"SES PEDRERES DE MARÈS"

En el último número de "VORA MAR" hablaba de "sa pedrera d'es guix", la cual estaba ubicada en terrenos de "La Romana", junto al mar, algo más allá de "sa platja d'es Morts". Esta vez se trata de decir algo sobre la historia y la importancia que tuvieron "ses pedreres de marès", que estaban situadas al otro lado, concretamente en el paraje de Cala Fornells.

Diseminadas por aquel paraje había unas seis o siete canteras o "pedreres" de donde se extraía "marès". Las grandes concavidades y restos de lo que quedó de alguna de ellas son todavía bien visibles y están al descubierto. Las huellas que dejaron aquellos esforzados hombres que en ellas trabajaron son testimonio claro, además, de que en su tiempo todo fue vida y trabajo, pero que desde hace más de treinta años aquello está durmiendo, como si estuviera esperando a que alguien vaya a despertarlo, con sus escodas en mano, a labrar y cortar otra vez sus piezas de SILLERIA o "marès". Sería lo de menos. Todo es cuestión de voluntad y querer trabajar. Ahora que tanta falta hace! En Cala Monjo había (hay) algunas canteras en las que todavía podrían extraerse grandes cantidades de "marès".

Las primeras edificaciones que se construyeron en nuestras "Platges de Peguera" (antes de que "l'amo'n Joan Sans" pusiera en marcha "sa Teulera") fue a base de "marès" de Cala Fornells. Luego, cuando "sa Teulera" empezó a funcionar y a fabricar ladrillos, se utilizaban las dos cosas, y la demanda y consumo de "marès" fue decreciendo, mientras que el material de "sa Teulera", por el contrario, iba en aumento. En sus buenos tiempos de producción, el "marès" de Cala Fornells no tan sólo se empleaba en nuestro lugar, sino que también se exportaba a todos los pueblos vecinos y otros puntos de Mallorca. Según tengo entendido, era material de primera calidad.

Fueron muchos los hombres que durante años y años se ganaron la vida en las canteras de Cala Fornells y Cala Monjo. Entre ellos se recuerdan nombres que fueron populares, como "es Patró Tirra", "En Jordi es Sordet" y otros. Era un trabajo totalmente manual el de aquellos tiempos, y el saber manejar la escoda era una arte para el que hacía falta tener mucha práctica y oficio.

Todos los hombres que se dedicaban al difícil y gran trabajo del "marès" no lo hacían a jornal ni a tanto la hora, sino que el precio se convenía a tanto la pieza o por carretadas. Las medidas o grueso de las piezas se conocían por: "llivanya, que era sa més fina; de deu; de quinze; de vint; de vint-i-cinc; de trenta; emperador; i sa més grossa era coneguda per gruix de rei".

Como cosa curiosa, y pienso que digna de mencionar, diré que el hotel Cala Fornells está totalmente construido sobre lo que fue una gran cantera de "marès".

Casi nadie se acuerda ya de lo que significó aquel gran complejo de trabajo ("Ses Pedreres de marès") que desde principios de siglo

hasta la década de los años cuarenta constituyó un sistema de vida para muchas familias de toda nuestra comarca, y que contribuyó también a aportar lo suyo al desarrollo y la imagen de prosperidad que tienen ahora nuestras "PLATGES DE PEGUERA".

A. C. S.

## L'INSECTE ANTICULTURAL

Aguanta la mà a la columna, potser parodiant la imatge d'un film conegut, ha agafat la postura perfecta per parlar hores i hores sense donar mostres de fatiga. Es un d'ells! Té un nas petit on hi colquen les ulleres immenses, les orelles infimes i la boca ampla per parlar molt i escoltar poc. Cada minut i mig aixeca, quasi bé ritualment, les celles normalment semi-amagades per la conxa que protegeix els vidres diòptrics; les celles, indubtablement són el "toque".

Remena la maneta vora la columneta que et fa mal la munyeca!

Un dels oients de l'ampla sala ha tractat de fugir, però quan s'ha aixecat li ha caigut una moneda; el renou metàl·lic ha fet girar un parell de veïnats que li han clavat els ulls i ell, aleshores, ha recollit la peça i ha pres de nou el seient, estoic. Des de la meua posició a les darreres files veig moltes calbes d'homes joves i altres no tant; es veu que pensen molt aquesta gent per perdre els cabells tan prematurament.

Es en aquest moment quan d'una cortina roja col·locada rera el nostre orador d'immenses ulleres ha començat a voletejar una abella, fa voltes al ponent amb el seu so continuat cercant un lloc on aterritzar. Ell està impassible i continua parlant igual que abans sense immutar-se, o almanco no donar-ne proves, encara que l'insecte ja ha pres terra a la seva orella i es neteja una mica les ales com solen fer les mosques.

L'orador no remena el cap, està rígid, parla una mica més suau-ment, se n'ha adonat del caminar del bitxo per la seva galta esquerra. Al silenci de la sala sols es senten les paraules del nostre home des de fa una hora, comença a suar lleugerament emperò és un moment important de la conferència, i ella es veu que ho sap i endemés compta amb el factor públic. L'orador deu pensar potser en un moviment ràpid i sanguinari per eliminar el seu infim enemic, però hi ha coneguts ecologistes entre els oients i aquest gest implicaria el crít col·lectiu de: "Assassí!" Per tant no la pot matar.

L'abella ja s'ha introduït pel nas, sense que ell hagi returat la xerrameca, ara té lleugeres dificultats respiratòries. L'orador s'ha convulsionat i retura el parlar de cop. Un roiet de sang cau pel forat del nas i li entra a la boca. Ell després del bruscat moviment reprèn la paraula amb gust a sang i amb el mocador s'eixuga el rostre.

Un quart d'hora després acabà la conferència sense més incidents i sense que ell digués una sola paraula referida a l'abella, a pesar de tenir un nas en constant creixement i el mocador vora el forat banyat de sang.

Quan la sala es buidà vaig veure l'abella morta enrevoltada de sang, als peus de la columna, sense l'agulló, que devia conservar l'assassí d'insectes.

J. N.

ACCIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VEC

BIENVENIDA NUEVOS VOCALES

Habla el Presidente y lo hace para congratularse de la entrada en la Junta de esta Asociación de los vocales señores Rubio, Sans Gayá y Munar, a los que exhorta para que se presten a trabajar en equipo y de forma democrática en beneficio del interés que esta Asociación defiende. Acto seguido ofrece el escudo de oro de la casa al Sr. Munar, dispensando de hacer lo propio con los otros dos nuevos vocales, por cuanto esos señores fueron ya distinguidos en su día con el mencionado distintivo. La Junta acoge las palabras del Sr. Peña con un aplauso.

CABINAS TELEFONICAS

La Junta recibe a dos empleados de la Compañía Telefónica y les señala los lugares en donde cabría instalar nuevas cabinas telefónicas. En principio se estiman convenientes en: Cala Fornells, inmediaciones de los apartamentos Los Almendros, Calle Bosque, Calle de la Luz y Calle Eucaliptus. También se comunica a los representantes de la Telefónica la queja por las averías que afectan a las líneas del servicio en Peguera, y la falta de diligencia en el acabado de los trabajos que llevó a cabo la Compañía enfrente del Bar "Pub Music", sito en la carretera de Capdellá. Los visitantes toman buena nota de las alegaciones que se les han formulado.

MUEBLES "BUNGALOW" CORREOS

La Junta, a los efectos de adaptar definitivamente el antiguo "bungalow" de Correos al uso de sala de reuniones, acuerda las siguientes adquisiciones: 14 ceniceros de pie, 6 ceniceros para mesa presidencia, armario metálico de 50 x 1'40, estantería metálica de 50 x 2'90, cortinajes para todas las ventanas, tarima para la mesa de la presidencia, arreglo de la cubierta del "bungalow", instalación de un cartel enunciativo "ASOCIACION DE VECINOS DE PEGUERA" de 1'20 x 0'25, arreglo cerraduras puertas y ventanas, algunos arreglos eléctricos, varios detalles lampistería en el aseo y finalmente compra de una lámpara de mesa para la presidencia.

NOMBRAMIENTO COMISIONES

La Junta por unanimidad aprueba la composición de las diferentes Comisiones, según propuesta del Presidente. Las Comisiones quedan constituidas según el siguiente tenor:

COMISION DE PLAYAS:

Presidente: D. Adolfo Colomar Schopke  
Vocal: D. Juan Sans Gayá

COMISION DE CALLES Y ARBOLADO:

Presidente: D. Ramón Barceló Vicens  
Vocal: D. Antonio Munar Cerdá

COMISION DE BASURAS Y VIGILANCIA:

Presidente: D. Antonio Genovart Gelabert  
Vocal: D. José Rubio Amengual

COMISION DE RELACIONES PUBLICAS, DEPORTES Y ACONTECIMIENTOS:

Presidente: D. Julio Lozano Fernández

Vocales: D. Juan Sans Torrens  
D. José Rubio Amengual

COMISION DE HACIENDA:

Presidente: D. Juan Esteva Mir  
Vocales: D. Gabriel Seguí Llufríu  
D. Fernando Valdés Sintés

COMISION DE CULTURA Y PRENSA:

Presidente: D. Asensio Peña Saura  
Vocales: D. Pedro Orpí Ferrer  
D. Sebastián Jordana Puigpinós.

ASOCIACIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VECINOS ASOCIACIÓN DE VECINOS

REFERENDUM CONSTITUCIONAL  
PEGUERA EN CIFRAS

Censados con derecho a voto:

mayores de 21 años: 621  
menores de 21 años: 53  
TOTAL: 674

Votos emitidos: SI . . . . . 453  
NO . . . . . 7  
en blanco. . . . . 6  
nulos . . . . . 1  
TOTAL: 467 (69'29 %)

Abstenciones: 207 (30'71 %)

NOTA INFORMATIVA

En cumplimiento de lo establecido en el artículo 24 de la Ley de Prensa e Imprenta, hacemos constar que la Junta de Gobierno del Club Artístico Deportivo (CADE) de Peguera, entidad editora de "VORA MAR", está integrada actualmente por los siguientes señores:

- PRESIDENTE: José Rubio Amengual
- VICEPRESIDENTE: Mateo Pons Bauzá
- SECRETARIO: Jaime Sampol Muntaner
- TESORERO: Antonio López Giménez
- VOCALES: Bartolomé Gayá Verger
- Juan Balaguer Alemany
- Miguel Gayá Salom
- José Torres Cardona.

# Concert de Nadal<sup>6</sup>

Seguint la tradició d'aquests darrers anys, es celebrà al nostre temple parroquial del Sant Crist, dia 23 de desembre, un Concert Nadalenc. Aquesta vegada correu a càrrec de la Coral Universitària de Mallorca, i com de costum fou patrocinat per l'Associació de Veïns de Peguera.

Hi acudí un públic bastant nombrós, la gran majoria turistes. Es veu que la gent del país té altres feines més "importantes" que escoltar bona música. I això que l'entrada era gratuïta. Potser també fallàs un poc la distribució de la propaganda. Sia lo que sia, és una llàstima que un concert d'aquesta categoria no mogui més gent, començant pels mateixos directius de l'Associació de Veïns, que és la que el patrocina, i seguint pels hotelers, que no recolzen amb la seva presència un acte cultural tan important de cara a la promoció turística.

Foren interpretades les següents cançons, que foren molt aplaudides, sobretot les de la segona part, de les quals oferim també una mostra de les lletres i una ressenya biogràfica dels autors.

## I. MÚSICA D'ARREU DEL MÓN

Un roseret eixia	<i>Michael Praetorius (1571-1621)</i>
Renuncio al món	<i>Arthur Dorey (segle XIX)</i>
Jesús joia meva	<i>J. S. Bach (1685-1750)</i>
L'hivern	<i>Giambattista Lully (1632-1687)</i>
Regina coeli (doble cor)	<i>Joan Cererols (1618-1676)</i>
Sanctus de la Missa Alemanya	<i>Franz Schubert (1797-1828)</i>
Estrella e Lua Nova	<i>Heitor Villa-Lobos (1887-1959)</i>

## II. MÚSICA MALLORQUINA

Aubada	<i>M. Tortell (1802-1868)-J.M. Thomàs</i>
Antifona de la Verge	<i>Pau Villalonga (15...-1609)</i>
Copeo Matancer (popular)	<i>Harm. Baltasar Bibiloni (1936)</i>
Sor Tomasseta	<i>Harm. Francesc Batle (1933)</i>
Canticum de Archa Noe	<i>Joan M. Thomàs (1896-1966)</i>
Una dona llarga i prima	<i>Harm. Baltasar Bibiloni</i>
Retorn de la Primavera	<i>Antoni Martorell (1913)</i>
La Balenguera	<i>Amadeu Vives - Francesc Batle</i>

### AUBADA

Miquel Tortell - Joan M.<sup>a</sup> Thomàs      Text: *Marian Aguiló*

*S'estrella més pura i hermosa ja guaita  
tremola agradosa d'allà sa muntanya.  
Be n'haje s'estrella de s'auga.*

*Els galls que dormien, davall sa porxada  
què és lo que ara veuen, que tant i tant canten?  
Han vista s'estrella, s'estrella de s'auga.*

*Estrel'la que't mostres quant fugen ses altres  
perquè a tots despertes tan de matinada.  
En lletres que l'uen diu s'estel de s'auga.*

## COPEO MATANCER

Baltasar Bibiloni

*Popular de Mallorca*

*En que ho sia vell amb tu jo ballaria,  
 en que ho sia vell amb tu jo balloré.  
 No hi ballaràs perquè som joveneta,  
 No hi ballaràs perquè estic compromesa  
 Hi ballaré! No hi ballaràs!  
 Hi ballaré!, es copeo matancer.*

*Un botet aquí, un botet allà  
 sa volta redona així el se ballar,  
 i enrevolta-la hi en es marinyac  
 retrinca refotri vat alla't en Pep.  
 I enrevolta-la hi.....  
 i un botet aquí.....*

LLETRES

## SOR TOMASSETA

Francesc Batle

*Popular de Mallorca*

*Sor Tomasseta on sou?  
 ja vos poreu amagar  
 per que el dimoni vos cerca  
 dins un pou vols vol tirar.*

*Que'n viva Sor Tomassa  
 Que'n viva Catalina  
 Que'n viva la Beata  
 que és Santa mallorquina, que'n viva...*

*A Valldemossa ja vasa  
 per que surt de bona rel  
 digau viva Sor Tomassa  
 que és una Santa del cel.*

.....  
 .....

## CANTICUM DE ARCHA NOE

*Música i lletra: Pseudus Janequin (1485-1560)*

«Cura et studio»: Joan Maria Thomàs

Traducció del tex llatí:

*Quan Noè sortí de l'Arca digué a les aus del cel:  
 «Cantau l'aurora i la vida neta  
 dins el mirall resplendent de l'estrella del matí.»  
 Digué al tigre i al lleó:  
 «Siau forts; lluitau a les batalles  
 i mostrau el camí a Reis i Capitans.»  
 Contràriament, digué a la cabra i a l'anyell:  
 «Tu donaràs llet per alimentar als infants  
 i tu seràs exemple de mansuetud.»  
 Al moix i al ca els digué:  
 «Sereu companys de l'home i dureu vida còmoda:  
 calents a l'hivern i frescs a l'estiu.»  
 Finalment va dir a l'ase i al porc:  
 «Vosaltres sereu caps i presidents de tots aquells  
 qui s'obstinen a menysprear la música i els músics.»*



## UNA DONA LLARGA I PRIMA

Baltasar Bibiloni

Popular de Mallorca

*Una dona llarga i prima, ara va de bó  
seca com un bacallà, que de bó va.  
Se passeja per la vila, ara va de bó  
¡Caragols qui'n vol comprar!, que de bó va.  
A quant els veneu, madona?, ara va de bó  
a sis van a mesurar, que de bó va.  
No els me poreu dar a quatre, ara va de bó  
a quatre no els hi puc dar, que de bó va.  
Que mal vos caigués es covo, ara va de bó  
no'l poguessiu aixecar, que de bó va.  
Quan va haver voltat cantó, ara va de bó  
es covo li trabucà, que de bó va. Ja!*

## RETORN DE LA PRIMAVERA

Antoni Martorell

Text: Miquel Costa i Llobera

*Ales, aromes, flors a miríades,  
càntics i festes de vida pròdiga...  
Ton triomf és això, juvenesa,  
que sempre nova per cada any avances.*

*Les noves fulles t'aclamen, trèmules  
de goig, i l'aire te fa carícies;  
te du flors tot herbei, tota rama,  
fins el barzer i l'argelaga adusta.*

*Els nius palpiten. Arreu saluda-t'hi  
de l'aucellada la veu polifona;  
i al silenci nocturn Filomela  
diu tos encants amb melodiós deliqui.*

*Per tu belluguen, com flors volàtiques,  
les papallones i les libèl·lules,  
i els insectes humils se decoren  
a ton passatge, de lluentes gales.*

*Tot riu: sol, aire, la terra pròvida,  
la mar calmosa, l'aigua reguivola,  
sols que passis, gentil Primavera,  
sobre el vell món amb voladora planta!*

*Salut, oh Reina del temps, esplèndida!  
Domina, i treu-nos l'hivern de l'ànima;  
i entre flors i cançons escollides,  
restaura almenys nostre ideal, oh Flora!*

LLETRES

## LA BALENGUERA

Amadeu Vives - Francesc Batle

Text: Joan Alcover

*La balenguera misteriosa,  
com una aranya d'art subtil  
buida que buida sa filosa  
de nostra vida treu el fil.  
Com una parca bé cavila  
teixint la tela per demà  
La balenguera fila... la balenguera filarà.*

*Girant l'ullada cap enrera  
guaita les ombres de l'avior  
i de la nova primavera  
sap on s'amaga la llavor.  
Sap que la soca més s'enfila, com més endins pot  
La balenguera fila... [arrelar.*

## FRANCESC BATLE

Frare franciscà, nasqué a Lloseta l'any 1933. Féu la carrera musical en els conservatoris de Palma i de València, amb la professora Vilella. Després d'ordenar-se sacerdot, estudià dos anys d'orgue, en el Conservatori Superior de Barcelona, amb Na Montserrat Torrent. Entre els anys 1966-1970, estudià orgue i composició a l'Acadèmia Musical de Viena amb els professors Anton Heiler i Michael Radulescu, on aconseguí el diploma de l'Acadèmia. Altra vegada a Mallorca, fou nomenat organista titular de la basílica de Sant Francesc de Ciutat. Fou directiu-fundador de l'Associació Jordi Bosch d'Amics de l'Orgue, i com a intèrpret donà a conèixer, en diverses audicions, els orgues històrics de Mallorca. Ha desenvolupat una gran tasca de formació i col·laboració amb directors i cantaires de «Corals de Mallorca». Les seves composicions són totes corals, moltes amb acompanyament d'orgue, i ha realitzat distintes harmonitzacions de cançons populars mallorquines i austríaques.

Sobre el poema de Joan Alcover, Amadeu Vives va escriure la melodia de «La Balanguera» (originalment, amb acompanyament d'orgue). La recreació del Pare Batle és un aranjament a quatre veus mixtes que es fa ressò de l'arrelament d'aquesta cançó entre els mallorquins.

## AUTORS

## BALTASAR BIBILONI

Nasqué a Binissalem l'any 1936. Des de nin es preocupà per la música, si bé no començà els estudis oficials fins a l'edat de 21 anys, quan ja era mestre d'escola. Estudià en els Conservatoris de Ciutat, València i Barcelona, i posteriorment es dedicà a la pedagogia musical; actualment és professor de música a l'Escola Universitària d'EGB. Està lligat a la direcció coral des de 18 anys, i fins fa uns quants mesos ha estat el director de la Massa Coral de Binissalem i del Tele-club de Sineu. És cofundador i director dels «Cursos de Música Coral a Mallorca». Amb «Corals de Mallorca» ha impulsat la revitalització de la música coral a l'illa. Fruit d'aquesta tasca són les harmonitzacions de cants populars que darrerament ha realitzat.

## ANTONI MARTORELL

Frare franciscà, nat a Montuiri l'any 1913. Deixeble de Rafel Vici i de Mn. Joan M.<sup>a</sup> Thomàs, féu els estudis oficials en els Conservatoris de Palma i de València. Ja sacerdot, s'estableix a Roma, on estudia cant gregorià i composició amb els professors Cassimiri i Licinio Refice, a l'Institut Pontifici de Música Sacra, i hi obté les màximes qualificacions. La seva activitat musical s'ha desenvolupat a Roma: és el president de la Comissió Diocesana de Música Sagrada i organista de Santa Sussagna. Ha dirigit el cor de la Ràdio Vaticana i ha donat concerts d'orgue a Suïssa. Cal esmentar la vasta i interessant aportació a la música religiosa de Mallorca —himnes, motets, misses (amb la introducció d'instruments moderns)—, que ha culminat amb tres llibres de cants litúrgics, inspirats en la música popular, que han arrelat profundament dins l'Església local. Ha compost més de dues-cents obres, especialment de música religiosa —per a cor i orgue, cor i orquestra—, i obres per a orgue, cant i piano, cant i orgue... Les seves composicions han estat publicades a Itàlia, Espanya i els Estats Units.

## JOAN M.<sup>a</sup> THOMAS

Sacerdot, nasqué i morí a la Ciutat de Mallorca (1896-1966). Estudià a Ciutat, amb l'organista Tous, i a Barcelona, amb Eusebi Daniel i Màs i Serracant. La seva coneguda personalitat artística està avalada per una amplíssima activitat que donà un gran impuls a la vida musical de l'illa. Del 1914 al 1928 fou organista suplent a la Catedral de Mallorca. El 1928 creà l'Associació Bach per la Música Antiga i Contemporània. Des del 1930 al 1936, fou director del Comitè pro Chopin del qual fou creador, organitzador dels Festivals anuals a Ciutat i Valldemossa; creador i director de «Philharmonia», revista internacional de música. Col·laborador de revistes musicals de França, Anglaterra, Alemanya i dels Estats Units; representant de Catalunya a l'Anuari i publicacions del Musical Digest de Nova York. El 1932 fundà la Capella Clàssica de Mallorca, que sota la seva direcció va assolir una categoria i perfecció extraordinàries, amb concerts per tot Espanya i Portugal; gràcies a la tasca de Mn. Thomàs i de la Capella, Mallorca té avui un extens repertori de música coral, dissortadament poc conegut. Com a escriptor hem de destacar el seu llibre «Manuel de Falla en la isla», considerada l'obra més hermosa, amena i personal que s'ha escrit sobre Falla. La majoria de les seves composicions són corals, però també va escriure peces per a cant i piano, piano sol, orgue i clavecí. Menció especial mereix la seva música per a l'espectacle històrico-artístic «Festival de Bellver», per a orquestra, cor i piano.

## MIQUEL TORTELL

Sacerdot, nasqué a Muro i morí a Ciutat de Mallorca (1802-1868). Fou organista de la Catedral de Mallorca des del 1859 fins a la seva mort. Entre les seves obres cal destacar la cançó «S'estrella de s'auga» a tres veus iguals, molt popular a l'illa i que posteriorment Mn. J. M.<sup>a</sup> Thomàs amplia a cinc veus mixtes.

## PAU VILLALONGA (15..-1609)

Primer Mestre de Capella de la Seu de Mallorca després del Concili Tridentí. Poc se sap de la seva vida. L'origen i data del naixement, malgrat estudis de distints musicòlegs, són encara qüestions no resoltes; el problema sorgeix del fet que, abans de ser Mestre de Capella de la Seu de Mallorca, ho havia estat de l'Església de Santa Maria del Mar de Barcelona. La data dels seus funerals consta al «Llibre d'Òbits» de l'arxiu capitular de la Seu de Mallorca. De les seves obres sols resta avui un petit volum de faristol, el Còdex de Pau Villalonga, recentment restaurat i exposat en una vitrina de la sagristia dels vermells, a la sala del tresor de la Catedral. Només dues obres han estat transcrites: el mestre Felip Pedrell —que considerà la música de Pau Villalonga a un mateix nivell que la de Victòria i de Palestrina— féu la transcripció d'un Magnificat i de l'Antífona mariana, que avui canta la Coral Universitària, segons la transcripció i versió expressiva de Mn. Joan Maria Thomàs.

La CORAL UNIVERSITÀRIA va néixer a la primavera de 1977 i actualment es compon de 45 cantaires.

El seu repertori és molt variat quant a estils i èpoques, ja que inclou polifonia des del segle XIV fins als nostres dies, i ha ofert primeres audicions a Mallorca —destacaríem la *Missa en Do* d'Anton Bruckner, per Setmana Santa d'aquest any—, així com diverses estrenes d'autors mallorquins. En unes quantes ocasions ha cantat obres amb acompanyament instrumental —quartet de flutes, piano, orgue— a càrrec dels mateixos components de la Coral.

Un objectiu prioritari de la Coral Universitària és, des de la fundació, l'estudi i la difusió de la música mallorquina, tasca de la qual es recullen els primers fruits.

Les seves activitats han tingut lloc, normalment, a la Ciutat de Mallorca, però també ha donat concerts per distints pobles de l'illa. La Coral Universitària, malgrat el seu curt temps de vida i les limitacions pròpies de tota coral de la seva classe, car la condició dels seus components provoca un canvi continu de cantaires, ha donat 16 concerts i ha participat a tots els encontres organitzats per «Corals de Mallorca». Té una cinquantena d'obres en repertori.

JOAN COMPANYY, nascut el 25 de gener de 1954 a Sant Joan, Mallorca, és el director de la Coral Universitària des de la fundació. Malgrat la seva joventut, té una àmplia activitat musical: en el camp de l'ensenyament, ha donat seminaris en el Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Filosofia i Lletres i ha participat en les «Setmanes de Renovació Educativa» organitzades per la Delegació de l'ICE; en el camp de la recerca musical, prepara la tesi de llicenciatura sobre «La Capella Clàssica de Mallorca i el seu fundador i director, Joan Maria Thomàs». És també, cofundador i secretari dels «Cursos de Música Coral a Mallorca», i director de la Coral de Sant Joan.

Fa els estudis musicals al Conservatori Professional de la Ciutat de Mallorca i ha seguit els cursos de direcció coral de l'Orfeó Lleidatà durant els anys 1975 i 1976. Aquest any, becat per la Direcció General de Música, ha assistit al IX Curs «Manuel de Falla», a Granada, on ha estudiat direcció coral amb Oriol Martorell.

## EL ALCHOLISMO

Quizás previamente a definir qué es el alcoholismo convenga aclarar una serie de afirmaciones muy extendidas que, como veremos después, están en relación directa con los grandes intereses económicos, con la tradición socio-cultural, etc., y que hablan de lo que no es el alcohol y de lo que no son las bebidas alcohólicas. Así, podemos afirmar que:

- la cerveza no es un alimento;
- el vino no hace sangre;
- el coñac no es "cosa de hombres";
- el alcohol no estimula cuando se está deprimido;
- el alcohol no aumenta la resistencia al frío;
- el "whisky" no es ni un vasodilatador coronario ni es bueno para el corazón;
- el vino no es sano;
- las quinas que se dan a los niños no estimulan su crecimiento ni abren las ganas de comer.

Todos ellos son tópicos muy extendidos y que sólo contribuyen a un mayor consumo de bebidas alcohólicas.

Nosotros creemos que el alcoholismo como fenómeno ligado al uso y abuso del alcohol es una toxicomanía o DROGODEPENDENCIA. Ya que el alcohol en sí es una droga como lo puede ser cualquier otra; aunque nadie asocie la palabra alcohol con la droga.

¿Que por qué nadie asocia droga a alcohol? Muchas razones contribuyen a ello: la tradición cultural, las connotaciones místico-religiosas que arrastra la palabra alcohol, los grandes intereses económicos...

España es el tercer país productor de bebidas alcohólicas: grandes extensiones de terreno son empleadas para el cultivo de la vid, y toda esta producción debe ser colocada en el mercado, porque las grandes firmas y monopolios no pueden permitirse la pérdida de las ganancias que supone su consumo por la población bebedora.

Por ello es lógico, dentro de la lógica capitalista de explotación y venta del producto, que se fomente por medio de campañas publicitarias el consumo de toda clase de bebidas alcohólicas. Como ejemplo, valga saber que el 25 % de los ingresos que recibe TVE en concepto de publicidad es por propaganda de bebidas alcohólicas.

Todo esto contribuye a que sea tan difícil el tratamiento. Este debería partir de campañas de información precisas para aclarar los equívocos y luchar contra los intereses que anteriormente hemos apuntado. El tratamiento no es, pues, exclusivo del médico, sino tarea común de educadores, legisladores, políticos...

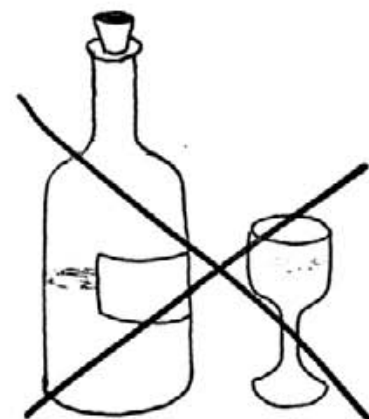
El alcohol es la sustancia de la cual existen mayores evidencias de producción de trastornos lesionales sobre órganos, tejidos y sistemas (ataca prácticamente cualquier parte del organismo).

No se es alcohólico porque uno se emborrache. Hay que aclarar que muchas personas alcohólicas nunca se han emborrachado. Y que lo esencial del alcoholismo es que el alcohólico no puede prescindir del alcohol; para lo cual, aun dependiendo de variaciones individuales, es necesario que ese contacto con el alcohol haya sido de años. Por las condiciones culturales propias, es corriente que en España la carrera del alcohólico comience desde su casa, desde pequeño; es normal que durante las comidas se beba; ya desde niño puede iniciarse la escalada alcohólica.

Un alcohólico no es, pues, un borracho. Un alcohólico no es un vicioso. Nosotros creemos que el alcoholismo no es ni un vicio ni tampoco una enfermedad. Quizás sea una conducta, un hábito. Quizás también la personalidad previa contribuya, además de todos los factores antes apuntados, a que una persona sea o no alcohólica. Pero sobre todo no hay que olvidar que las causas del alcoholismo son sociales y están relacionadas también con las dificultades y frustraciones de una existencia competitiva, absurda y consumista.

Podríamos decir, pues, que es un problema social al cual contribuyen una serie de causas tanto individuales como sociales. Y es en función de este último tipo de causas por lo que se hace tan difícil el tratamiento, que no consiste tanto en el tratamiento de las consecuencias físicas sino, sobre todo, en la liberación de la dependencia al alcohol, siendo preferible al manicomio un tratamiento ambulatorio siempre que éste sea posible, con psicoterapias individuales y en grupos de discusión.

Para terminar: ¿Cuál sería el tratamiento para las causas sociales? Que cada cual responda a esta cuestión abierta.



JOSE MARIA CORRALES

*Asociación para el Tratamiento del Alcoholismo (ATA)*

# FRANCESC DE B. MOLL

## I LA LITÚRGIA VERNACLA

*El diumenge 31 de desembre, festa de l'Estendard, la Diòcesi re-té homenatge a Mn. Pere Llabrés i a don Francesc de Borja Moll, per la seva gran feina de traduir els llibres litúrgics a la llengua vernacla de les Balears, feina que culminà amb la publicació del Missal de Pau VI.*

*Aquesta tasca fou encomanada a la llum de l'article 54 de la Constitució "Sacrosantum Concilium" del Vaticà II.*

*D. Francesc ens explicarà en què ha consistit aquesta tasca:*

-- He de dir que sa meva feina ha estat, sobretot, en es començament orientar tot el que vaig poder i prendre part a sa traducció, però això va esser en es començament. S'ha continuat, principalment, per don Pere Llabrés, al qual hem d'agrair que hagi estat una realitat i jo m'he limitat a mirar, a revisar el que ell em duia per a revisar, que no calia que m'ho dugués perquè hi havia molt poques coses a corregir, i revisar-ho com a corrector; però ja dic, era una cosa que estava ben feta des d'un principi. De manera que tot es mèrit és de don Pere Llabrés.

-- *¿En què ha consistit el treball?*

-- Ha consistit en fer una adaptació del llenguatge litúrgic en es mallorquí, en el sentit de mallorquí intel·lectual, no el mallorquí de cada poble perquè llavors seria massa variat. Es un mallorquí "standart" en què es respecten aquestes formes d'es català que ara sa gent diu que no és mallorquí, però que ho és. Per exemple: sa forma clàssica del mallorquí "standart" és l'article "el" i "la"; n'hi ha molts que es pensen que quan usam "La casa" en lloc de "Sa casa" ja feim una heretgia contra el mallorquí perquè suposen que això ens ho han imposat els catalans. I no és tal, sinó que sempre, des del segle XIII fins al segle XX, tots els documents a Mallorca s'han escrit amb l'article "el" i "la". Crec que no en trobarem ni un, almanco fins an es segle XIX, que no estigui amb aquest article. Per tant és una tradició de sempre que no ens ha imposat ningú sinó que era sa consciència dels qui escrivien els documents que allò era sa forma literària i era sa forma d'una cosa que no fos d'ambient reduït, d'ambient casolà, o purament de família. De manera que sa primera passa que s'havia de donar era respectar aquests articles, i naturalment que els hem respectat, que ja es respectaven en es catecisme mallorquí, perquè tota la vida hem vist aquests articles usats en les oracions del catecisme mallorquí.

I després hi ha altres coses, com és el "nosaltres" i "vosaltres", que també estaven en el catecisme mallorquí --i ningú no hi tenia res que dir--. Això també s'ha respectat, perquè si no es respecta, és una cosa, aquests dos pronoms, una cosa tan elàstica, tan variada, no sols a Mallorca sinó a fora, que ni els catalans mateixos en traurien aguller si no en tinguessin una unitat com aqueixa. A Mallorca diuen que deim "noltros" i "voltros", a Sóller ja diuen "noltrus", a Eivissa diuen "naltrus", i a Catalunya tenen més de vint variants. Es catalans mateixos si no establissen una unitat seria un caos, perquè a Lleida dirien "nantres", a València "natros" i "nosatros" i "moatros" i a Barcelona mateixa "vusatres". De manera que no hi ha més remei que establir una norma que unifiqui una mica es llenguatge litúrgic, perquè no és un llenguatge que cada poble ha de tenir diferent sinó que ha de servir per a tothom. I aquest és el criteri seguit, i em pareix que no ha produït cap extorsió ni cap trauma si ens han escoltat, de manera que això és sa base de sa nostra intervenció.

-- *¿Per què una traducció dels llibres litúrgics an es mallorquí? ¿Per què no seguir amb el castellà?*

-- Perquè es castellà és per als castellans i el mallorquí per als mallorquins; és una cosa lògica, me pareix que no té volta de fulla això. Si diuen es vernacle, que va dir es Concili Vaticà, va dir el "vernaculum", no va dir ni llengua vulgar, ni llengua popular, ni llengua oficial, va dir el "vernacle". ¿Quin és el "vernacle"? Evidentment a Mallorca és el mallorquí, de manera que si volem seguir el Concili... I s'esperit d'es Concili era això: que arribàs an es cor de sa gent, i es cor de sa gent batega amb sa llengua pròpia, no batega amb sa castellana.

-- *¿I com creu que ho ha agafat el clergat mallorquí?*

-- Sa majoria no ho ha agafat, una altra part ho ha pres una mica de mala gana i una minoria ho ha agafat bé. Hi ha hagut de tot, com era d'esperar.

-- *¿I es poble?*

-- An es poble li passa el mateix. Es poble, com que estava tan desinformat i tan, diríem, despistat en s'assumpte de sa llengua i tan catequitzat durant tres segles a favor d'es castellà, hi ha una bona part d'es poble que li agrada molt es castellà "porque hace más bonito". Però crec que es poble tampoc s'hi ha oposat ni ha fet una resistència visible a sa implantació d'es vernacle. Per altra banda hem de partir de sa base que hem de respectar tothom: es castellans han de tenir misses en castellà i es mallorquins castellanitzats que tenguin misses en castellà, ¿per què no? Hem de respectar sa llibertat dels feels.

-- *¿No és una mica estrany que es conservadors que abans defensaven es mallorquí, i tenim exemples de gent que no volia predicar en castellà --fins i tot el bisbe Enciso va manar que cada diumenge es predicàs en mallorquí un sermó, com també el catecisme havia d'esser en mallorquí-- ...*

-- Sí, i no el varen creure, sobretot ses monges.

-- *¿No troba estrany que ara hagin d'esser els més liberals els qui defensis sa llengua mallorquina i els conservadors se'n vagin al castellà?*

-- Aquest és un problema polític. Hem de tenir en compte que els conservadors estan molt lligats amb so poder i es poder ve de Madrid, i els sembla que preferir el mallorquí an es castellà és rebaixar aquest poder que encara tenen. En el fons em sembla que hi ha un problema polític i un problema de situar-se.

-- *¿Es important per a un cristià mallorquí el 31 de desembre?*

-- Realment és un dia que val la pena de commemorar, perquè en aquest dia commemoram sa data en què ens vàrem incorporar a sa cultura occidental i a sa cultura cristiana, de manera que des del punt de vista cristià i litúrgic és una data, tal vegada sa primera, sa principal, que podem invocar com a símbol de sa nostra existència com a poble.

Santiago Cortès

Forteza

(Entrevista reproduïda del setmanari "Dijous", d'Inca)

## CLASSES SOCIALS I LLENGUATGE

### EL MINISTRE SOLER I ELS ROSSELLONS

Un dels casos més notables de sobrevinguts mallorquins és el de don Miquel Gaietà Soler i els seus parents. Devia ésser fruita del temps, si tenim en compte que era l'època de Napoleó. I, pel que tocava a la banda d'ençà dels Pirineus, era el moment de Godoy. Val a dir, tanmateix, que, d'històries d'aquestes, n'hi ha hagudes sempre, només que hi ha uns temps que les propicien més que no uns altres.

Don Miquel Gaietà Soler i Rebassa havia nascut a Ciutat l'any 1726, però sembla que la seva família venia de So'n Soler de Felanitx. Devia ésser home de llums i de dots excepcionals, perquè la seva carrera brillant va començar ben abans que la reina Maria Lluïssa posàs els ulls en el futur príncep de la Pau i número u de les Espanyes. Però la veritat és que la gent --que, com diu Larra, perdona més fàcilment el crim que la bona fortuna-- va atribuir la seva ascensió al favoritisme del favorit dels reis, i això va determinar la seva mort violenta, a mans del poble revoltat, no a Mallorca, sinó a la vila manxega de Malagón, on era, de fugida, per por justament de les ires desencadenades contra els protegits de Godoy.

En Soler era, segons testimonis coetanis, de família molt humil. Al volum V de les miscel·lànies d'En Bover (manuscrites, conservades avui a la biblioteca Bartomeu March de Ciutat) hi ha unes gloses titulades *Poesías de las revoluciones de Soler, denigrando sus amigos y parientes*, i datades del 1809, que comencen:

*¿No coneixeu En Soler,  
es qui Ministre és estat?  
Es un fill d'es carciller  
de sa presó de Ciutat.*

*Son pare antes fona cuiner  
i en sa jovintut llibrea.  
Cuidado que no és medea  
perquè això se sap molt bé.*

Hi ha, com podeu veure, una insistència a demostrar la condició innoble de l'ex-ministre, i aquesta intenció es repeteix sovint a les poesies que es varen compondre sobre el cas i les seves adherències --ja en parlarem-- i que copien o recullen per al·lusió els miscel·lanistes de l'època o posteriors de poc temps. Això ens podria fer pensar que els possibles autors d'aquesta literatura infamatòria fossin gent de la noblesa. El plet contra Godoy el duïen o el promovien, certament, aquells que es creïen amb dret, només pel seu naixement, d'ocupar el lloc del favorit.

A Mallorca, qui més cridava contra En Soler i el seu nepotisme era l'aristocràcia. Però el llenguatge del glosat no pareix que sigui parla gaire senyora, encara que això no vol dir res: d'una banda, perquè no eren només els aristòcrates els qui defensaven els seus drets i privilegis contra els que ja començaven a ésser creixents interessos i drets de la burgesia, sinó d'altres pertanyents a diversos estaments i que servaven la seva fidelitat al vell règim; i d'una altra banda, perquè els aristòcrates, quan es posaven a escriure, en aquest temps en què la unitat de l'idioma ja anava crullada, es pensaven que havien d'escriure en "llenguatge popular" i creïen que aquest "llenguatge popular" era com una mescladissa de rusticitat pagesa i desenfreïment urbà que no tenia res a veure amb la seva parla de família.

A una coneguda dècima del comte d'Aiamans, adreçada a Marian Aguiló, diu: "No som estat escriptor". Cosa que, de segur, no devia



dir mai. Una d'aquestes persones de forta consciència lingüística que encara hi ha a Mallorca, per ponderar els èxits d'una rica de fresc, deia: "Es d'aquelles que diuen *som anat, som vengut*, però se tracta amb totes ses senyores de Ciutat". En temps meu, un senyor que havia anat de visita a una casa de l'estament burgès va amollar la paraula *melitar*, perquè ell creia que en aquella casa --que així mateix era ca un metge-- ho devien dir. Quan una llengua perd la seva condició de literària i, per tant, el seu prestigi, d'aquestes confusions se'n donen a balquena.

Tanmateix, a les gloses transcrites hi ha dues paraules massa poc dignes perquè les digui un senyor amb cara i ulls, i aquestes paraules són *antes* i *cuidado*, i sobretot la primera. *Cuidado* no és més que un castellanisme, i no gaire usual a Mallorca, que jo sàpiga, ni fins i tot entre la gent de parla més descurada. Però *antes*, que no cal tenir per castellanisme (és documentada en textos catalans del segle XIV), és un mot de diatràtica: els senyors diuen *abans*. En canvi, *llibrea*, que també podria ésser tengut per castellanisme, no és donat com a tal pel Diccionari Alcover, i no ho deu ésser, perquè és molt usual a tot Mallorca, fins i tot dins l'estament aristocràtic. Els altres mots incorrectes, *carceller* (per *carceller*) i *jovintut* (per *joventut*), són dos vulgarismes, explicables per allò que dèiem més amunt, i l'últim és ben corrent: el registra el Diccionari, que no registra *carceller*. Quant a *medea*, pareix ben evident que vol dir "mentida", però és paraula que no he sabut trobar a cap repertori lexicogràfic.

El glosat contra En Soler s'allarga fins a nou gloses. A la que fa set diu:

*Ara vendran los parents  
que havia acomodat:  
el primer, En Montserrat  
i totes les seves gents.*

*No faltará an En Caveta  
la seva correcció  
si no fa dejecció  
aquest cara de banqueta.*

*I de sa carn d'En Monserrat,  
per què no en parlen un poc,  
pens que farà es badegot  
amb so Ministre penjat.*

Aquest Monserrat era Administrador de rendes i En Caveta era Nicolau Cava, Regent de l'Audiència. Tots dos eren cunyats de l'ex-ministre. A través d'En Monserrat era com En Soler havia practicat el nepotisme més abusiu: tots els homes d'aquestes nebodes Monserrat havien obtingut càrrecs més o manco retents, des d'Administrador de Correus (el notari don Gabriel Josep Rosselló) fins a Depositari General de Tabacs (aquest, un cosí d'En Soler, de nom Joan Veny, que ni tan sols sabia llegir, si hem de creure el cronista).

L'avversió contra aquesta parentel·la privilegiada, sembla que era general: les poesies infamants corrien abundantment, s'aferraven pasquins insultants a les seves cases, cremaven els seus cotxes enmig del carrer i ells mateixos eren objecte de vexacions i de maltractes com era que elsi tirassin "*una multitud de piedras y gatos muertos*". Els avalots, que duraren al llarg de tot el mes d'abril del 1808, tenien com a víctimes, no solament els Solers, Rossellons i Monserrats, sinó que "*se citaban once coches de varios 'mosones' y caballeros degradados, que debían quemarse dentro algunos días*", i com a responsables, resultava que "*todos eran caballeros*". Era, doncs, una guerra social.

Anys abans, el 1802, ja s'havia produït un plet entre mossos i botifarres per raó de matrimoni. L'hereu de Ca N'Olesa, que nomia Jordi Ignasi Ballester d'Olesa i Descallar (això de Ballester anteposat al llinatge de la família era per raó d'un fideicomís o vinculació establert a finals del segle XVII) es volia casar amb dona Ignàsia Rosselló i Terrers, filla del notari Gabriel Rosselló, el qual era casat amb dona Rosa Terrers, neboda del ministre Soler. En aquest moment, a Ca N'Olesa no hi havia més mascle que pogués perpetuar el llinatge --un llinatge de conqueridors-- que l'esmentat Jordi Ignasi. Son pare es va oposar durament al projectat matrimoni del seu fill, al·legant "*la ilustre calidad de su familia desde los primeros siglos de la Conquista*".

El Batle major del Regne va donar la raó al senyor de Ca N'Olesa. El jove Olesa va apel·lar, i l'Audiència va revocar la sentència del Batle, i comenta el memorialista que dona la notícia: "*Este decreto ha sido el mayor desaire que ha sufrido la nobleza, pues es una declaración general para todas las cosas que puedan ocurrir de esta naturaleza*".

La cosa no va parar aquí, perquè el senyor de Ca N'Olesa va intentar encara desbaratar les intencions del seu fill: varen circular poesies i pasquins, va comparèixer una dona assegurant que tenia paraula donada de matrimoni d'En Jordi Ignasi, dona Ignàsia Rosselló va esser depositada a Ca N'Escalada, que ja en aquell temps devien tenir fama de progressistes, i finalment la causa va anar a parar a l'albir personal del rei Carles IV, que per aquells dies era a Barcelona. El rei va fallar a favor dels joves, i el matrimoni es va dur a terme i va tenir quatre filles i dos fills, tot això segons el llibre de don Josep d'Olesa i d'Espanya *La familia de Olesa en Mallorca durante setecientos treinta años (1230-1960)*. El memorialista que abans esmentàvem era també un senyor: don Josep Desbrull i Boïl d'Arenós.

Jaume Vidal Alcover

---

## VII TROBADA DE PREMSA FORANA

*Dia 20 de desembre es celebrà a Inca la VII Trobada de Premsa Forana. Hi assistiren representants de: "Dijous" (Inca), "Sóller", "Felanitx", "Sant Joan", "Flor de Card" (Sant Llorenç des Cardassar) i "VORA MAR".*

*Es donà una primera llegida a un borrador d'Estatuts per a una possible Associació de Premsa Forana, tema que es va debatre durant bona part de la vetlada i que quedà pendent per a una pròxima trobada, després d'haver-ne fet un estudi cada publicació per separat. Així mateix es va elegir una comissió per començar les primeres gestions.*

*Es va aprovar un editorial conjunt sobre el tren (que publicam en aquest nº), i sortiren algunes suggerències, com establir contactes amb membres de la Comissió de Transferències i del Consell General Interinsular. També un representant del Gabinet de Premsa del PCIB informà sobre una projectada campanya de conscientització entorn de la Dragonera.*

---

# Calvià

## i la comarca de Ponent

1413

---

8 març.- El rei Ferran escriu al governador de Mallorca sobre el fet exposat per Pere Saragossa ciutadà de Mallorca, senyor de la Porrassa, dient que alguns picapedrers de Ciutat li produeixen danys als animals i pastures, i també li fan pedreres en perjudici seu i de la jurisdicció del Bisbe de Barcelona. També s'hi fa peix salat.

(ACA cancelleria registre 2.416 f. 46)

1448

---

13 febrer.- Clement Bertran reclama 7 lliures i 10 sous a Jaume Servià, rector de Calvià, preu d'un sobrepellís que li ha fet.

(ADM Lit. 1448-49 f. 20 v.)

1573

---

18 octubre.- Obligació feta als jurats per la provisió d'una fusta que és a les mars d'Andratx, en la qual s'havia de portar: 8 quintars de bescuit, 3 barrils de sardines, 3 quartins de vinagre, 6 quartans d'oli, 50 lliures de pólvora d'arcabús i 3 quartes de vi.

(EU 46 f. 114)

1581

---

14 març.- Els jurats del Regne, atenent que la guarda de la torre nova del port d'Andratx s'ha de pagar de béns comuns de la Universitat, amb determinació de consell celebrat el dia 9 de gener passat, s'ha encantada durant quatre dies, dos a Andratx i dos a Ciutat, i no s'ha trobat ningú que hi digués. El salari havia de ser 167 lliures anuals. El mateix dia, sabent i atenent que Miquel Simó s'obliga a fer dita guarda per 150 lliures anuals, li concedeixen per aquest preu.

-- El mateix dia el corredor de la Cort encantà la guarda de la torre de la Dragonera per 194 lliures.

(EU 48 fs. 455-456 v.)

12 desembre.- Els jurats de la Ciutat i Regne, fet el corresponent encant públic, lliuraren la guarda de la torre de la Rabassada a Antoni Calafell per 85 lliures anuals.

(EU 48 f.633 fulla solta)

1582

21 agost.- Pere Jofre era talaia de la torre d'Andritxol.

1583

15 abril.- Els jurats de Ciutat, confiant de la lleialtat i fidelitat de Miquel Simó d'Andratx, li comanen la guarda de la torre de Sant Elm, la qual tenia Gaspar Morales, amb el salari de 85 lliures.

(EU 49 f. 188)

16 abril.- Els jurats de Ciutat, sabent i atenent que Antoni Torres i Guillem Porcell serveixen d'escoltes al port d'Andritxol per 60 lliures, a raó de 50 sous mensuals cada un, i sabent que Gabriel Palmer i Macià Coves s'ofereixen a fer dita sentinella rebaixant 12 lliures a les 60, els ho donen per aquest preu.

(EU 49 f. 188 v.)

20 desembre.- Els jurats de Ciutat donen la guarda de la torre de l'Arrabassada o cala En Basset a Gabriel Palmer amb els mateixos càrrecs i salari que la tenien Bartomeu Castell i Damià Simó.

(EU 49 f. 336 v.)

1584

16 abril.- Eren talaies o escoltes de nit del port Andritxol Gabriel Palmer i Joan Jofre.

(EU 49 f. 377)

Algunes collites de cereals d'Andratx corresponents a la segona part del segle XVI foren les següents:

<u>Any</u>	<u>blat (quarteres)</u>	<u>ordi (quarteres)</u>
1576	2.400	1.100
1577	2.000	200
1578	2.400	1.700
1579	1.000	1.200 i 160 civada
1580	1.800	1.400
1581	2.000	1.800

*Ramon Rosselló*

VORA MAR vos desitja  
 un bon any 1979

" V O R A M A R " : Bolletí informatiu del Club Artístic -  
Deportiu (CADE) de Peguera (Mallorca)

Nº 62. Desembre 1978.

Director: Pere Orpí Ferrer.

Depòsit Legal: P. M. 450 - 1974.

Edició realitzada a l'Associació de Veïns de Peguera.

I N D E X :

	Pàg.
Primera pàgina . . . . .	1
Peguera ayer y hoy . . . . .	2
L'insecte anticultural . . . . .	3
Asociación de Vecinos . . . . .	4
Referéndum Constitucional: Peguera en cifras . . . . .	5
Nota informativa . . . . .	5
Concert de Nadal . . . . .	6
Tribuna abierta: El alcoholismo . . . . .	11
Francesc de B. Moll i la litúrgia vernacle . . . . .	13
Classes socials i llenguatge . . . . .	15
VII Trobada de Premsa Forana . . . . .	17
Calvià i la comarca de Ponent . . . . .	18
Index . . . . .	20

COL.LABOREN EN AQUEST NUMERO:

Associació de Veïns	Josep Noguerol
Adolf Colomar	Pere Orpí
Coral Universitària	Premsa Forana
José M. Corrales	Ramon Rosselló Vaquer
Santiago Cortès	Jaume Vidal Alcover
Lleonard Muntaner	

PROTECTORS DE "VORA MAR":

HOTEL VILLAMIL	HOTEL BELLA COLINA
MINI-GOLF PEGUERA	BARTOMEU GAYA
FAMILIA JORDANA	APARTAMENTS ARIANY
HOTEL CALA FORNELLS	ESTANC Nº 1
HOSTAL FLOR LOS ALMENDROS	BANC DE CREDIT BALEAR
PANADERIA COLOMAR	HOTEL VILLA REAL (Camp de Mar)
CAIXA D'ESTALVIS	PERLAS MAJORICA (Peguera)
HOSTAL PORCEL	NICOLAU MORELL COTONER
SUPERMERCAT OASIS	MELCION BOSCH HOMAR
ULTRAMARINOS LOBA	HOSTAL EUCALIPTO
SEBASTIA TORRENS ESTEVE	HOTEL NILO
JOAN SALOM SIMO	HOTEL SUNNA
JOAN ESTEVA MIR	

Domicili Social del CADE: Carretera d'Andratx s/n PEGUERA (Mallorca)

NOTA: Els articles apareguts en aquest número, expressen únicament l'opinió dels seus autors.

PORTADA: Original d'En Lleonard Muntaner.